

Kitab-ı Mukaddeste Hikmet Kavramı-2

Ekim ayının başlarında kaleme aldığım *Kitab-ı Mukaddeste Hikmet* isimli yazımı gerçekten ehl-i hikmet olan iki arkadaşım ile paylaştım. Teşekkür ve beğeni beyanları ile beraber, Kitab-ı Mukaddeste özellikle İncilin mektuplarındaki hikmet kavramını da işlememi istediler. Çünkü bu birinci yazıyı Süleymanın hikmetini anlatan bir babın izahı ile bitirmiş idim; Matta İncilinde anlatılan, İsa'ya verilen hikmeti detayları ile açıklamama rağmen, Tevratın Nebiyim denilen bölümündeki ve İncilin ekleri olan Mektuplardaki hikmet kavramının ayrıca yazılması gerektiğini gördüm. İşte bu eksikliği yeni bir yazı ile tamamlamaya çalışacağım; şöyle ki:

Hikmet Kavramı-1 yazısında gördüğümüz gibi; *hikmet ve fitrat*, dolaylı da olsa aynı manaya gelen iki anahtar kavramdır. Buna göre hikmet; diyalektik yapı çerçevesinde işletilen ve sayısız amaçlar için sınırlı tutulan somut varoluşun yani varoluşun ve hayatın mahiyetlerini ve işleyişlerini bilmek ve onlara ayak uydurmak demek olur.

Evet, mutlak ve sonsuz; asıl ilke ve gerçek gerekçe olan, aşkın ve yüce İlahî Varlık, sayısız amaç ve hikmetler için bu evreni yaratmıştır. Bu yaratma hakikati, somut, sınırlı ve diyalektik yapı çerçevesinde sayısız hikmetleri gerçekleştirmek demektir. Bu gerçekleştirmenin teknik esprisi ise, o dualiteli ve diyalektik yapıyı görünür kılan çok hassas bir dengedir.

Demek dualiteli ve diyalektik olarak işleyen varlığın bir ayağını ihmal etmek veya imtihan dünyası denilen bu diyalektik ortamdan kaçmak veya o diyalektik yapının bin bir mana ve faydasını görmemek hikmet değildir. Maalesef bugünkü bilim de ve yanlışlıkla bilimle karşıt bir kavram olarak algılanan din de orta yoldan ayrılıp tek taraflı gidiyorlar. Hâlbuki ikisi de bu varoluşun farklı iki ifadesidir. Öz ve mahiyet olarak birdirler; sadece bir kısım literatürleri farklıdır.

Birinci yazıda da gördüğümüz gibi insanlık, Aden Cennetinden (sorumluluk ve diyalektik düşüncesinin olmadığı ortamdan) çıktığından beri, medeniyet âleminde sarkaç hareketi gibi bazen uç noktalara vurmuş; bazen de ortayola yani hikmetin tam gerçekleştiği ortamda istikrar bulmuştur. Evet, yaratmak da onun asıl meyvesi olan hikmet de ancak ve tam manası ile denge dediğimiz ekranda görünür. Bu dengeden sağa sola kayıldığında iş, kozmos demek olan varoluştan kaos demek olan yokluğa kayıyor. Ve bu yokluğu temizlemek için birçok reaktif durumlar gerekli oluyor. Cehennem denilen hakikat, bu gibi kaos yapı ve durumların reaktif faaliyetlerinden ve bu reaksiyonların verdiği acıdan başka bir şey değildir. Her ne ise sadede dönüyoruz:

Kitab-1 Mukaddes bap ve ayetleri ile özellikle hikmet kavramı gibi temel konularda birçok mucizevî bilgiler verdiği gibi; Tekvinden ta son Mektuplara kadarki kronolojik dizaynı ile de birçok mucizevî mana bize bahşediyor; şöyle ki:

Tekvin (Yaradılış) kitabında anlatılan ve iyilik ile kötülüğü bir ve beraber düşünmekten doğan soyut hikmet hakikati, en önce insanın soyut ve sonsuz bir yaratana bilmesini netice vermiş; sonra sonsuza dek gelişebilen sosyal hayat gerçeğini doğurmuş; ardından da kutsal hukuk demek olan Musa ve bu kutsal hukuku uygulamaya koyan Yeşu' (güçlü adam) gerçeği olarak insanlık âlemini şenlendirmiştir.. Bu üçüncü aşamanın en zirve şekli, Süleymanın bütün her şeyi kuşatan, dindar, dengeli, bilimsel medeniyetidir. Dünya tarihinde belirli dönemlerde kırılmalara rağmen insanlık hala bu medeniyet anlayışı ve ilkeleri ile yaşıyor.. Veya öyle bir medeniyet kurmanın hayali peşinde koşuyor.

Evet, Süleyman medeniyeti, hikmetin ve hakikatin içinde yansıdığı ve yaşanıldığı medeniyet demektir. Çünkü Süleyman medeniyetinde bayındırlık, bilim, din, metafizik gerçekler, kutsal hukuk ve benzeri onlarca önemli değer, dengeli olarak vardır. Nitekim Süleyman ismi, silm (barış) kökünden gelir. Misyon olarak da bütün bu temel değerlerin dengesinden ve bir arada uygulanmasından doğan *devlet ve saltanat (egemenlik)* manasına gelir. Süleyman ismindeki Süleymancık manasını veren tasvir kalıbı, burada harikalık, güzellik ve yücelik manasını vermek içindir, küçüklük manası için değildir. Nitekim aynı mana Türkçesinde de vardır.

İşte bakın, Kitab-1 Mukaddes bu gerçeği bin yıllar önceden ne kadar güzel ifade ediyor; gerçekten bir hikmet ve anlayış kitabı olduğunu gösteriyor:

²⁹Ve Allah Süleymana, deniz kıyısında kum gibi, ziyadesiyle hikmet ve anlayış ve yürek genişliği verdi. ³⁰Ve Süleymanın hikmeti bütün şark oğullarının hikmetinden ve bütün Mısırın hikmetinden üstündü. ³¹Çünkü bütün insanlardan, Ezrahi Eytandan Maholun oğulları Heman, Kalkul, ve Dardadan daha hikmetli idi; ve çepçevre bütün milletlerde onun şöhreti vardı. ³²Ve üç bin mesel söyledi ve ilâhileri bin beşti. ³³Ve Libnanda olan erz ağacından duvarda biten zufa otuna kadar ağaçlar hakkında söyledi; hayvanlar ve kuşlar ve sürünen şeyler ve balıklar hakkında da söyledi. ³⁴Ve Süleymanın hikmetini dinlemek için bütün kavimlerden, onun hikmeti hakkında işitmiş olan bütün dünya kırallarından adamlar gelirlerdi. (1. Kırallar; 4. Bap, 29-34)

Bu beş ayetteki mucizevî kavramların kısaca izahı şöyledir:

1) Allah, Süleymana hikmet, anlayış ve yürek genişliği verdi.

Burada normalde *Rab verdi*, denmesi gerekirken; (çünkü Rab kelimesi, diyalektik süreci geliştirmek için kullanan tanrı demektir) bunun yerine soyutluk ve sonsuzluk ifade eden Allah kelimesinin kullanılması, Süleymanın medeniyeti ve hikmeti, soyut ve sonsuz değerleri anlamak gerçeğine dayanıyor, diye işaret ediyor. Evet değil sadece insanlara; havaya, suya ve hayvanlara bile egemen olmak için böyle bir anlayış gerekiyor. İşin teknik kısmına –yukarıda geçtiği gibi- Süleyman ismi işaret ediyor.

2) *Deniz kenarındaki kum kadar ona hikmet verdi...* Kum çokluktan kinaye olabileceği gibi; şeffaflık, her tarafı görebilmek ve cam sanayisine işarettir aynı zamanda.. Bunlar Süleyman biliminin parlak noktalarıdır. Nitekim Süleyman, cam teknolojisi ile Belkısı kendine ram etti.

3) *Hikmet ve anlayış..* Hikmet işin bilimsel yönüdür; o bilimsel yönü pratize etmek ise, anlayış demektir.

4) *Ve yürek (kalb) genişliği verdi* cümlesindeki yürek genişliği ifadesi, o hikmeti bilmenin ve onu pratize etmenin asıl kaynağını gösteriyor. Evet, geleneklerde kalb diye tarif edilen insanın bilinç derinlikleri, Allah'ın isimlerinin somut tecellisi olan kâinattaki bütün gerçekleri içine alan büyükçe bir kütüphane gibidir.

5) *Süleymanın hikmeti bütün Doğu oğullarının ve Mısırın (Batının) hikmetinden üstün idi.*

Mısır, bütün Kitab-ı Mukaddeste Batı demektir. Çünkü eskiden bugün Batı denilen bölgelerde medeniyet yoktu. Batı halen de bir tek güç olduğu için tekil olarak ifade edilmiştir. Fakat Doğuda birçok medeniyet olduğundan Doğu oğulları diye çoğul gelmiştir. Oğul kelime olarak ürün demektir; burada devlet ve medeniyet manasında kullanılmıştır. Süleymanın hikmet ve medeniyetinin her iki taraftan da üstün olması, bütün zıtları birleştirip dengede olmasındandır. Evet, Doğu ve Batı, ya tamamen ruhani veya maddi yani tek taraflı gittiklerinden Süleymanın medeniyetinin altında kalıyordu.

6) 31. ayette geçen isimlerin etimolojik manasını tam bilemiyorum. Fakat Sami dil köklerine bakarak şöyle bir işaret anlaşılabilir: *Ezrahi Eytan* tarım ile uğraşan kesim demektir. *Mahol* şehirli kesim demek olur. Maholun da üç oğlu var. *Heman*, yönetici, *Kalkul* tüccar ve *Darda* asker manasına gelir. İşte Süleymanın hikmeti hepsinden de üstün idi.

7) Metinde geçen **üç bin mesel**, sanat ve edebiyatta Süleyman en üstün idi, manasına gelir. Üç ve üç bin sayısı burada çokluktan kinayedir. **Bin-beş ilahi** ise, dini konularda egemen ve otorite olma işarettir. Nitekim otorite manasına gelen *sultan* kelimesinin sayısal değeri 150 eder. Ki İsa kelimesinin de sayısal değeri budur. Evet dini konularda gerçek manada otorite sadece İsa'dır. İsa evrenin logosu ve akli olan vahyin kendisi demektir. İsa kavramından sadece bir beşer manasını anlamamak gerekir. [Burada bin sayısı çokluktan kinayedir. 1005 rakamı ise, bu simgesel manayı hatırlatmak içindir.]

8) 33. ayet, Süleymanın hem Botanik hem Zooloji ilimlerine hâkim olduğuna işaret olduğu gibi; onun hava, kara ve denizdeki hâkimiyetinin de ifadesidir. Ayrıca hava, kara ve deniz, Kimya, Fizik ve Biyoloji ilimlerindeki üstünlüğüne işarettir.

9) 34. ayet ise, Süleymanın iletişimde, siyasette ve evrensel barışı sağlamada da en zirve olduğunun ifadesidir. Bütün siyasilerin ve bütün milletlerin Süleymanı üstad kabul etmesi, kavga ve gürültü diyarı olarak bilinen dünyanın bir cennet olabileceğine işarettir.

Normalde bir Yahudi büyüğü ve kralı olarak bilinen Süleyman, aslında bütün insanlığın ortak değeridir; bilim, barış ve sağlıklı bir hayatın simgesi olarak evrensel bir misyondur; yani peygamberdir. Davudun oğludur. Davut da normalde bir Yahudi kralı olarak bilinir. Fakat

Celada (materyalist güç demek olan Caluta) karşı savaşı ve dini hayata geçiren bir misyondur; bir peygamberdir. Dini hukuk hayata egemen olurken elbette bazı arızalar baş gösterebilir. Fakat nihayette her şeyi dengeleyen manasına gelen Süleyman gelir; işler en ideal seviyeye gelir.

İster Kıral, ister evrensel bir misyon olarak ele alınsın, bunların asıl başarısının kökeni nedir, diye merak ettim; yine Kitab-ı Mukaddes mucizevî iki cümlesi ile bana cevap verdi:

1. Cümle: *İnayet ve hakikat seni bırakmasınlar.. Bağla onları boynuna.. Yaz onları yüreğinin levhasına.. Allahın ve insanların gözünde lütuf bulacak ve şöhretli olacaksın.* (Süleymanın Meselleri, 3/3-4)

Burada hakikat, varlığın ve hayatın absürt ve anlamsız olmadığını, düzenli ve manalı olduğunu bilmek demektir. İnayet kavramı ise şudur: Egemen bir düzene bağlı olan varlıktaki bu sınırlı, yasal ve insanı dinlemez yapıya rağmen; aslında perde arkasında bilinçli bir elin var olduğunu, seni işitip gördüğünü, sana inayet edip seninle ilgilendiğini bilmek ve o hakikatli, sevimli manayı kendine dayanak yapmaktır.

Evet, insanoğlu hakikat yani yasa ve düzenden sorumludur. Bu sorumluluk onun boyun bağıdır. Ve inayet gerçeği onun yüreğinin levhasıdır. Yasa insanlar içindeki konumu içindir; inayet de Allah'ın sonsuzluğunda lütuf bulması içindir. Demek asıl hikmet bu bütünlüktedir. Yoksa bundan sonra gelen, bu 4. babın 7. ayetinin ifade ettiği gibi; bencilce kendi nefisini hikmetli görmek, sorumluluk ve sonsuzluğu dışlayıp, kendine güvenip Allah'tan korkmamak, kötülükleri özgürlük var, diye işlemek hikmet değildir.

2. Cümle: Davudun oğlu olan Vaizin şu sözüdür: *Hikmetli adam gibi kim var? Her şeyin manasını kim bilir? Adamın hikmeti kendi yüzünü aydınlatır. Ve yüzünün sertliği gider.* (Vaiz, 8/1)

Vaiz kitabını okuyanlar iyi bilir: Vaiz, bu dünya hayatının boş olduğunu onlarca defa anlatır. Dünyanın ve hayatın boş olmaması, sadece bir şartla gerçekleşebilir, diye söyler: Ebedî hayata (hükme) inanmak.. Yani yaradılışın hakikat olduğunu, boş olmadığını bilmek, diye söyler. Ve birçok insanın bilim, kültür, din vs. şeylerle kendilerini kandırdıklarını ifade eder. Çünkü bunlar, hayatın hakikat olabileceği konusunda şüphededirler; mutlu değiller. Hâlbuki insan, hayatta ve yaradılışta hakikat olduğunu bilirse, bu bilgi onun yüzüne yansır; o zaman yaşamanın da ölmenin de güzel olduğunu görür. Sistem ve içindekiler boş olmaktan kurtulur.

Tevratın birinci derecede muhatapları olan Yahudiler, Milattan önce 1. bin yılda önemli medeniyet ve zenginliklere sahip oldular. Hayat ve hikmet dengesi kırılmaya başladı. Artık hikmet kavramından sadece, maddi bilimler ve zenginlikler diye anladılar. Haliyle o dönemin mürşitleri olan İşıya, Yeremya ve Hezekiel Peygamberler haklı olarak onların hikmetine, hayat ve bilim anlayışlarına hücum ettiler. Numune olarak şu pasajları okumakta fayda var. İşte:

“Çünkü o dedi: Elimin kuvveti ile ve hikmetimle yaptım; çünkü anlayışım var ve kavimlerin sınırlarını kaldırdım ve hazinelerini soydum ve tahtlarda oturanları bir yiğit gibi alçalttım...” (İşaya, 10/13)

“Bundan ötürü, işte, ben yeniden bu kavmin arasında bir harika, evet bir harika ve şaşılacak bir şey yapacağım ve hikmetli adamlarının hikmeti yok olacak ve dirayetli adamlarının anlayışı örtülecek.” (İşaya, 29/14)

“Çünkü kendi şerirliğine güvendin: Gören yok, dedin; hikmetin ve bilgin seni şaşırttı ve kendi yüreğinde: Ben varım ve benden başkası yok, dedin.” (İşaya, 47/10)

“RAB şöyle diyor: Hikmetli adam hikmeti ile övünmesin ve yiğit kendi gücü ile övünmesin, zengin adam zenginliği ile övünmesin; ancak övünen şunun ile anlayışlı olmakla ve dünyada inayet, adalet ve salah işleyen RAB ben olduğumu bilmekle övünsün; çünkü ben bunlardan hoşlanırım...” (Yeremya, 9/23-24)

“Âdemoğlu, Sur hükümdarına de: Rab Yehova şöyle diyor: Mademki yüreğin yükseldi ve sen: Ben ilahım, denizlerin bağına Allah tahtında oturuyorum, dedin ve sen Allah değil ancak bir insanken, yüreğini Allah yüreği gibi ettin; – işte, Danielden daha hikmetlisin; hiçbir sırrı senden gizleyemezler; hikmetinle ve anlayışınla kendine servet yaptın ve hazinelerinde altın ve gümüş topladın; büyük hikmetinle ve ticaretinle servetini artırdın ve servetinle yüreğin yükseldi;– bundan dolayı Rab Yehova şöyle diyor: Mademki yüreğini Allah yüreği gibi ettin, bundan dolayı, işte, senin üzerine yabancıları, milletlerin korkunçlarını getireceğim ve hikmetinin güzelliğine karşı kılıçlarını çekecekler ve senin parlaklığını murdar edecekler. Seni çukura indirecekler. Ve sen, denizlerin bağına, öldürülmüş adamların ölümü ile öleceksin..” (Hezekiel, 28/2-8)

Bu metinlerden anlaşıldığı gibi; insanlar, azınca hikmet ve bilimi de kendi nefislerine yönelik kullanıyorlar. Dolayısıyla peygamberler haklı olarak böyle bir anlayışa karşı gelmişlerdir; Allah’tan vahiy alıp o azmış insanları ruha, maneviyata ve ebediyete yönlendirmişler. Fakat bu durum kangren olmuş kolu kesmek gibi; sağlıklı ve bütün organları mevcut olan hakiki hikmet yani Süleymanın hikmeti gibi değildir.

Milattan önce 1. bin yıldaki bu gibi sapmalara benzer hatta onlardan on kat daha fazla sapma, bozulma, dünyevilik ve materyalizm, İsa ve Havarilerinin kendilerini ıslah etmeye çalıştığı Romalılarda vardı. Romalıların dünyeviliği, materyalist bilim ve felsefeleri o kadar azgın idi ki; Hıristiyanlık dini mecburen saf ruhu ve maneviyatı seçti. Üç yüz yılda, milyonlarca şehit verdikten sonra ancak Roma’yı Hıristiyan yapabildiler.

Şu gelen 1. Korintoslulara Mektubun şu iki parçasına dikkat ile bakarsanız o dönemin materyalizminin dehşetini anlarsınız. Yani bu işte ve bu tespitte Pavlos haksız değildir. Fakat bu geçici anlayış ve geçici çare, esas ve evrensel ilke olarak kabul edilince insanlık 1700 yıldır, artık Süleymanı ve Süleymanın hikmetini sadece rüyalarda görebiliyor. Gerçi İslamiyet gelince belli bir manada Süleyman hikmeti, yeryüzüne yüzünü gösterdi. Fakat çevrenin vahşiliği, insanların ırkçılığı, zihinlerin ilkeliliği o hikmetin görünmesine tam müsaade etmedi. Bunun yanında Yunan Hikmeti, Arapçaya Tercüme edilince İslam âlemi tam 20 sefer

Rönesans'ı yaşadı. Fakat bir türlü Aydınlanmayı yaşayamadı. Fakat İslam Bilimi, Yunan Bilim ve Felsefesinden aldıkları ile Endülüs üzerinden Avrupa'ya geçince Avrupa hem Rönesans'ı yaşadı, hem de Aydınlanmayı.

Maalesef 2000 yıl önceden gelip sonra Kilise duvarına yerleşen, Pavlos anlayışının, ahiret-dünya, bilim-din, ruh-maddenin ayrıştırılması demek olan o şiddetli depremin artçı etkilerinden olacak ki; Avrupa Aydınlanması, yine tek taraflı gitti, materyalizm ejderhası onu yuttu. Hikmet ve medeniyette çok kötü bir kırılma yaşandı. Maalesef bu kırılmanın artçı tesirleri bugün dahi devam ediyor. Şimdiki insanlık, Romanınkinden daha şiddetli bir materyalizm ve dünyevilik yaşıyor. Bunun iyileşmesi için bazıları yine bir İsa ve Pavlos gerekli diyor. Bazıları ise, Süleyman olmadan varlıktaki bu fay hattı kapanmaz diyor. İşte gelin hep beraber önce Pavlos'un tavsiyelerine kulak verelim.. Sonra çöllere çıkıp Süleymanlar arayalım.

“Ve ey kardeşler, ben size Allahın şهادetini ilan ederek size geldiğim zaman, kelam ve hikmet ulviyeti ile gelmedim. ²Çünkü aranızda başka bir şey bilmemeğe, ancak İsa Mesihi, ve onu haça gerilmiş olarak bilmeğe azmettim. ³Ve ben aranızda zayıflık ve korkuda ve çok titremede idim; ⁴ve sözüm ve vaazım hikmetin kandırıcı sözü ile değil, fakat Ruhun ve kuvvetin bürhani ile idi; ⁵ta ki, imanınız insanların hikmetinde değil, fakat Allahın kudretinde olsun.

⁶Fakat kâmiller arasında hikmet söylüyoruz; lakin ne bu dünyanın, ne de bu dünyanın zeval bulan reislerinin hikmeti değil; ⁷fakat Allahın dünyalardan evvel izzetimiz için takdir ettiği Allahın saklı hikmetini sırda söylüyoruz; ⁸onu bu dünyanın reislerinden hiç biri bilmedi; çünkü eğer bilselerdi, izzetin Rabbini haça germezlerdi; ⁹fakat nitekim yazılmıştır:

*‘Gözün görmediği ve kulağın işitmediği,
Ve insanın yüreğine girmediği,
Yani, Allahın kendini sevenlere hazırladığı bütün şeyler’ (İşaya, 64,4)*

¹⁰Fakat Allah onları bize Ruh ile keşfetti; çünkü Ruh bütün şeyleri, Allahın derin şeylerini bile araştırır. ¹¹Çünkü insanın şeylerini insanın kendisinde olan ruhundan başka insanlar arasında kim bilir? Ve böylece Allahın Ruhundan başka, Allahın şeylerini kimse bilmez. ¹²Fakat biz dünyanın ruhunu değil, ancak Allahtan olan Ruhunu aldık; ta ki, Allah tarafından bize ihsan olunan şeyleri bilelim. ¹³Bunlar insanî hikmetin öğrettiği söz ile değil, ancak ruhanî şeyleri ruhanî sözlerle birleştirerek Ruhun öğrettiği söz ile söylüyoruz. ¹⁴Fakat nefsanî adam, Allahın Ruhunun şeylerini kabul etmez; çünkü kendisi için akılsızlıktır ve onları bilemez, çünkü ruhanî suretle muhakeme olunur. ¹⁵Fakat ruhanî adam bütün şeyleri muhakeme eder, kendisi ise, hiç kimse tarafından muhakeme olunmaz. ¹⁶Çünkü Rabbin fikrini kim bildi ki, ona öğretsin? Fakat Mesihin fikri bizdedir.” (Korintoslulara Birinci Mektup, Bab 2'nin tamamı)

“⁴Ve mevhibelerin çeşitleri var, fakat aynı Ruhtur. ⁵Ve hizmetlerin çeşitleri var ve aynı rabdir. ⁶Ve işlerin çeşitleri var, fakat hepsinde her şeyi işleyen aynı Allah'tır. ⁷Fakat herkese Ruhun izhari menfaat için veriliyor. ⁸Çünkü kimine Ruh vasıtası ile hikmet kelamı ve diğerine aynı Ruha göre ilim kelamı, ⁹başkasına aynı Ruhla iman ve diğerine aynı Ruhla şifa mevhibeleri, ¹⁰ve diğerine kudretli işler yapmak ve diğerine peygamberlik ve diğerine ruhların temyizi; başkasına dillerin cinsleri ve diğerine dillerin tercümesi veriliyor; ¹¹fakat murat ettiği gibi,

herkese ayrı ayrı tevzi ederek hep bunları bir ve aynı Ruh işliyor..” (Korintoslulara Birinci Mektup, Bap 12/4-11)

Burada eski tercümeden metnini verdiğimiz 2. Bap çok derin bir meseleyi izah ettiği için tercüme bir miktar kapalı kalmıştır. Onun için 1885 Osmanlıca ve 1908 Arapça tercümeyle dayanarak bu bölümü daha anlaşılır bir Türkçe ile yeniden yazıyorum.. Evet, bu eski iki tercüme, bu 2. babı daha anlaşılır bir şekilde çevirmişlerdir. İşte:

Ey kardeşlerim, Allah'ın apaçık olduğunu seslenerek size geldiğimde kelimeler (din, edebiyat) ve felsefenin üstün diliyle anlatmak üzere gelmedim. Çünkü haça gerilen İsa Mesih'ten başka bir şeyi size anlatmak için niyetli değildim. Ayrıca içinizde zayıf, titrek ve korkak biri idim. Sözüm ve vaazım, insan biliminin ikna edici sözleri ile değil idi. Tam aksine ruh ve ruhun gücü ile idi. Ki sizler, insanların bilim ve felsefesini değil de Allah'ın (mucizevi) gücüne iman edersiniz. Çünkü biz, ongunlar (kâmiller) arasında var olan bilim ve hikmet ile konuşuruz. Fakat bu çağın hikmeti ile asla konuşmayız. Biz bu çağın batıla inanan büyüklerinin bilimi ile de konuşmayız. Biz sadece derinliklerimizdeki (sırrımızdaki) Allah'ın bilgisi ile konuşuruz. O bilgi ve hikmet ki, Allah çağlar önce bizim yüceliğimiz için onu bize takdir etmiştir. O hikmet ki, bu çağın insanlarından hiç kimse onu bilmiş değildir.

Nitekim eğer hikmeti bilmiş olsalardı; yüce şeref sahibi İsayı asmazlardı. Bu hikmet eski kitaplarda yazılı olduğu üzere öyle bir şeydir ki; ne göz görmüş; ne kulak işitmiş; ne de kimsenin hatırına gelmiştir.. Allah onu sadece sevdiği için hazırlamıştır. Allah onu kendi ruhu ile bize açıkladı. Çünkü ruh, Allah'ın derinlikleri de dâhil her şeyi araştırır. Çünkü insanın içindekini ancak onun içindeki ruhu bilir. Onun için Allah'ın işlerini de Allah'ın ruhundan başkası bilmez.

Biz ise, dünyanın ruhunu almadık ki onu bilelim.. Tam aksine Allah'tan gelen ruhu aldık ki, Allah'ın bize bağışladığı şeyleri bildik. Allah'ın bu bağışları insan hikmetinin sözleri ile değil ruhi şeyleri diğer ruhi şeylerle karşılaştırarak, Ruhulkudüsten öğrendiğimiz sözlerle anlatırız. Fakat doğasını aşamamış sıradan insan Allah'ın ruhundaki özellikleri kabul etmez. O ruhani şeylerin mahiyetini anlayamaz. Dolayısıyla böyle şeyler onun için karanlıkta kalır. O asla onları bilemez. Çünkü böyle şeyleri bilmek için ruhani olmak lazım. Evet, ruhani adam her şeyi anlar. Fakat kimse onu anlamaz. Çünkü maddi adam, Allah'ın düşüncesini (muradını) bilmediği için; ruhu anlamaz. Fakat biz İsa Mesih'in düşüncesini bildiğimizden Allah'ın muradını biliyoruz.

Sakın benim Elçi Pavlos'u eleştirdiğimi sanmayın. Tam aksine onun Roma gibi maddeci, zalim, zevk için masum insanları göz göre göre öldüren bir gücü ruhanileştirdiğine hayranım. Evet, Pavlos, çok büyük tarihi bir ameliyat yaptı. Fakat ondan sonra gelen ve devletleşen Kilise, bu ameliyat durumunu asıl ve sürekli olması gereken hayat tarzı sandı. İlme ve gelişmeye engel oldu; Yunan Bilimini, Felsefesini ve kurulu okullarını yasak etti. Bu ise, evrensel İlahi hikmetin kaybolmasına sebep oldu. Gerçi Ortaçağda Aquinolu Thomas gibi bir kısım Hıristiyan din adamları, İslamlar üzerinden gelen Yunan Felsefesine dört elle sarıldılar. Fakat Ortaçağın spekülasyona dayanan skolâstik eğitiminin ve din anlayışının sisi içinde bilimsel bir paradigma oluşmadı. Avrupa 400 yıl boyunca Bilim-Kilise çatışmasını yaşadı. Bu çatışma şimdi de bitmiş değildir; sadece ateşkes var. Hâlbuki Kilise, sırf bu iki parçadan

evrensel ve dengeli bir hikmet oluşturabilirdi. Pavlos'un ruhaniliği ile beraber Tevratın bilim ve hikmet hakkındaki mucizevî metinlerinden istifade edebilirdi. Hiç olmazsa Süleymanda somutlaşan bilim ve hikmeti görebilirdi. İsanın, ben yasayı (hukuk ve bilimi) kaldırmaya gelmedim, onu hikmet ile anlaşılır kılmaya geldim, sözünü kendilerine ilke yapabilirlerdi.

Pavlos'un sözlerini de yanlış anlamamalı idiler. Çünkü Pavlos, birinci parçada gerçek hakikat olan ruhu ve manayı ispat ediyor.. İkinci parçada ise, varlığın birliğini ve sonsuzluğunu anlatıyor. Evet, birlik, soyutluk ve ruhanilik çok güzel değerlerdir. Fakat hayatın dualiteli ve diyalektik baharında görünmek ve filizlenmek şartı ile..

Bugün İslam âlemi, kendilerini burada anlatılan eksiklik ve tek taraflılıktan beri sanmasın. Bütün gücümle yemin eder ve onlarca delil ile ispat edebilirim ki; İslam dünyasının şimdiki çağdaş sorunları, yine madde-mana, ruh-beden, dünya-ahiret, bilim-dinin yapay ayrılığından yani Müslümanların ismi konulmamış bir tarzda Katolikleşmesinden kaynaklanıyor. Bir yandan bu gizli katoliklik, öte yandan köktenci duygusal bir din anlayışı, İslamiyeti anlamak konusunda dünyayı şaşırtıyor. Hiçbir çevre veya kurum, İslam için sağlıklı bir tanım getiremiyor. Hâlbuki İslam, Süleyman medeniyetinin ve hikmetinin bizzat kendisidir. En azından isim birliği vardır. Fakat hedonist ve materyalist medeniyet ifriti, onun tahtına oturmuş; insanlık ne yapacağını şaşırmıştır.

Yazı bir türlü bitmiyor; çünkü ortada hakiki bir Süleyman yok. Ves-Selam.

26. 10. 2013
Bahaeddin Sağlam